

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

-

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Strategisessa tavoitteessa tunnistetaan hyvin luonnontuoteala ja sen arvoketjujen kehittyminen ja liikevaihdon kasvun mahdollisuudet. Luonnontuotealalla on paljon hyödyntämättömiä mahdollisuuksia, jotka vahvistavat kestävää ruokasektoria ja siihen kytkeytyviä elinkeinoja.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Ruokavienti ja kansainvälistyminen ovat hyviä tavoitteita, mutta niiden toteuttamisen perustaksi tarvitaan kestävyyttä vahvistavat ratkaisut ja tuotantotavat. Ruokaviennissä on mahdollisuuksia vahvistaa aidosti kestävä ruokamaan brändiä, kehittäen ja korostaen mm. ravinteiden kierrätystä osana ruokasektoriaamme. Viennin tulee aina olla lisäarvo kotimaiselle ruokaturvalle ja huoltovarmuudelle.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Tuotantoeläinten hyvinvoinnissa keskeinen tekijä on lajinmukaisen käyttäytymisen mahdollistaminen. Märehtijöiden osalta lajinmukaiseen käyttäytymiseen kuuluu keskeisesti

laidunnus, ja sen lisäämistä tulee tukea eläinten hyvinvoinnin ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

Ruoan alkuperästä ja ympäristövaikutuksista on tärkeää ilmoittaa kuluttajille mahdollisimman avoimesti ja todenmukaisesti. Tulevaisuuden reilun datatalouden myötä sen tulee olla myös alkutuotannon näkökulmasta mahdollista ja hyväksyttävää sekä helposti toteutettavissa.

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Huoltovarmuuden huomiointi Ruokastrategiassa on keskeistä. Ilmastomuutos on jo aiheuttanut haasteita kotimaisellekin ruuantuotannolle. Ilmastomuutoksen aiheuttamat ongelmat muualla maailmalla tulevat vaikuttamaan myös kotimaiselle ruokasektorille. On tärkeää, että ilmastomuutoksen riskit ruokasektorille kartoitetaan huolellisesti hyvän ennakkoinnin ja varautumisen mahdollistamiseksi.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

On välttämätöntä kehittää ennakkointikykyä erilaisiin kriiseihin, joista osa on tunnistettavissa, mutta osaa ei pystytä etukäteen ennustamaan. Ennakointia toteutetaan jo, mutta siihen tullaan tarvitsemaan enemmän resursseja jo lähitulevaisuudessa. Yksi keskeinen osa riskienhallintaa on huolehtia maatalousympäristöjen luonnontilasta.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

On tärkeää, että kiertotalous on todettu yhdeksi ruuantuotannon jatkuvuuden varmistajaksi huoltovarmuuden näkökulmasta. Kiertotalouden ja erityisesti ravinteiden kierrätyksen kehittäminen kuuluvat tähän strategiseen tavoitteeseen.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

Tämä strateginen tavoite tukee kiertotalouden ja laajemman kestävyys siirtymän merkitystä. Strategista tavoitetta tulisi edelleen vahvistaa, sekä korostaa sen kehittämiseen tarvittavia resursseja.

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Strategiassa tuodaan hyvin esille luonnon kantokyvyn merkitys alkutuotannossa. Luonnon kantokyvystä huolehtiminen on kuitenkin koko ruokasektorin, ei vain alkutuotannon tavoite.

Nykyisessä ruokajärjestelmässä on tärkeää varmistaa, että se voi toimia häiriöttä myös tulevien sukupolvien aikana.

Strategialuonnoksessa tunnistettiin hyvin nykytilan eri haasteet turvepeltojen ilmastopäästöistä, laidunnuksen vähenemisestä, luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä, maan kasvukunnosta sekä vesistökuormituksesta.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

Ruokastrategia sisältää strategisen tavoitteen ilmastovaikutusten vähentämisestä. Tavoite, jonka mukaan maatalous- ja maankäyttösektorin hiilidioksidipäästöt vähenevät vuoteen 2040 mennessä sovittujen hiili-neutraaliustavoitteiden mukaisesti, on kuitenkin hyvin epämääräinen. Tavoite ei sisällä selkeää määrällistä tavoitetta. Lisäksi on epäselvää, mihin hiilineutraaliustavoitteeseen strategiassa viitataan. Mikäli viitataan kansallisen ilmastolain mukaiseen vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteeseen, on epäselvää, mitä tarkoittaa, että maatalous- ja maankäyttösektorin sektorin päästöt vähenevät sen mukaisesti vuoteen 2040 mennessä. Lisäksi tavoitteessa tulisi viitata kasvihuonekaasupäästöihin hiilidioksidipäästöjen sijaan, sillä esimerkiksi taakanjakosektorilla raportoitavista maatalouden kasvihuonekaasupäästöistä vain noin 3 % on hiilidioksidipäästöjä valtaosan päästöistä muodostuessa metaanista ja dityppioksidista.

Maatalouden ja maankäyttösektorin päästöillä on iso merkitys Suomea koskevien päästövähennysvelvoitteiden täyttämisessä. Suomea sitovat EU-tasolla asetetut taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin kansalliset päästövähennys- ja nieluvelvoitteet. Päästöjen vähentäminen maataloussektorilla on ollut muita sektoreita hitaampaa ja sektorin osuus koko taakanjakosektorin päästöistä on kasvanut muodostaen nykyisen jo lähes neljänneksen koko taakanjakosektorin päästöistä. Tulevaisuudessa maatalouden päästöjen osuus tulee todennäköisesti korostumaan entisestään. Maankäyttösektorilla tilanne on samansuuntainen; päästövähennyksiä ei ole absoluuttisesti tapahtunut. Tämän vuoksi vaikuttavien päästövähennystoimien toteuttaminen maatalous- ja maankäyttösektoreilla on tärkeää.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

Strategisessa tavoitteessa 2 tunnistetaan eri tarpeet luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Mm. maaperän eliöstöllä on vaikutuksia kasvinterveyteen, jolloin sillä on suora kytkös ruuantuotantoon. Perinnebiotooppien hoito lisää maatalousympäristön monimuotoisuutta, ja niiden hoidon turvaamisen tarve on hyvin tunnistettu. Perinnebiotoopeilla myös tuotetaan ravintoa ihmisille, joten niillä on suora kytkös ruokasektoriin, ei vain monimuotoisuuden turvaajina, missä ne toki ovat kaikkein arvokkaimpia maatalousympäristön osa-alueita.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

Strategisessa tavoitteessa on tunnistettu maaperän hoidon ja vesienhallinnan välinen yhteys, josta on hyötyä sekä sadontuotolle että vesistöille. Maaperän hoidon arvostusta tarvitaan, jotta peltojen kasvukunto paranisi jokaisella suomalaisella pellolla. Samalla vähennetään maatalouden aiheuttamaa vesistökuormitusta.

Ravinteiden kierrätystä on Suomessa edistetty tavoitteellisesti jo pitkään, ja ravinteiden kierrätyksen resurssit tulee varmistaa myös tulevaisuudessa.

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Luonnontuotealan roolia elinvoimaisen suomalaisen ruokakulttuurin kehittämisessä on mahdollista kasvattaa, mutta kehittämisessä tulee huomioida kattavasti kestävyys- ja oikeudenmukaisuusnäkökulmat.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

Strategian kestävyystavoitteiden saavuttaminen edellyttää ympäristötoimenpiteiden sekä niiden rahoituksen kohdentamista ja nykyistä parempaa kustannusvaikuttavuutta ympäristöhyötyjen näkökulmasta.

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

-

Damski Juhani
Ympäristöministeriö

Hagelberg Eija
Ympäristöministeriö